

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

16. februar 2023*

»Præjudiciel forelæggelse – præjudiciel hasteprocedure – område med frihed, sikkerhed og retfærdighed – retligt samarbejde i civile sager – kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar – internationale børnebortførelser – Haagerkonventionen fra 1980 – forordning (EF) nr. 2201/2003 – artikel 11 – anmodning om tilbagegivelse af et barn – endelig afgørelse om tilbagegivelse af et barn – en medlemsstats lovgivning, hvorefter fuldbyrdelsen af denne afgørelse udsættes automatisk, såfremt visse nationale myndigheder indgiver en anmodning herom«

I sag C-638/22 PPU,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa, Polen) ved afgørelse af 12. oktober 2022, indgået til Domstolen den 13. oktober 2022, i sagen

T.C.,

Rzecznik Praw Dziecka,

Prokurator Generalny

procesdeltagere:

M.C.,

Prokurator Prokuratury Okręgowej we Wrocławiu,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, K. Jürimäe (refererende dommer), og dommerne M. Safjan, N. Piçarra, N. Jääskinen og M. Gavalec,

generaladvokat: N. Emiliou

justitssekretær: fuldmægtig M. Siekierzyńska,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 8. december 2022,

* Processprog: polsk.

efter at der er afgivet indlæg af:

- T.C. ved advokat I. Antkowiak, radca prawny M. Bieszczad og advokat D. Kosobucki,
- M.C. ved advokat A. Śliwicka,
- Prokurator Generalny ved S. Bańko, R. Hernand og E. Tkacz,
- den polske regering ved B. Majczyna og S. Żyrek, som befuldmægtigede,
- den belgiske regering ved M. Jacobs, C. Pochet og M. Van Regemorter, som befuldmægtigede,
- den franske regering ved A. Daniel og E. Timmermans, som befuldmægtigede,
- den nederlandske regering ved C. S. Schillemans, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved J. Hottiaux og S. Noë, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 12. januar 2023, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 11, stk. 3, i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (EUT 2003, L 338, s. 1) samt af artikel 22, artikel 24, artikel 27, stk. 6, og artikel 28, stk. 1 og 2, i Rådets forordning (EU) 2019/1111 af 25. juni 2019 om kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om internationale børnebortførelser (EUT 2019, L 178, s. 1), sammenholdt med artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en sag anlagt af T.C., som er far til to mindreårige børn, med påstand om fuldbyrdelse af en afgørelse om tilbagegivelse til Irland af børnene, som er blevet fjernet til Polen af M.C., der er børnenes mor.

Retsforskrifter

Folkeretten

- 3 Konventionen om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser, indgået i Haag den 25. oktober 1980 (herefter »Haagerkonventionen af 1980«), har, således som det fremgår af dens præambel, navnlig til formål at beskytte børn på internationalt plan mod de skadelige virkninger af ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse og at etablere fremgangsmåder for at sikre, at børnene umiddelbart tilbagegives til den stat, hvor de har bopæl. Denne konvention, der trådte i kraft den 1. december 1983, er blevet ratificeret af alle Den Europæiske Unions medlemsstater.

- 4 I overensstemmelse med denne konventions artikel 1, litra a), har konventionen bl.a. til formål at sikre en umiddelbar tilbagegivelse af børn, som er ulovligt bortført til eller tilbageholdt i en kontraherende stat.
- 5 Nævnte konventions artikel 2 fastsætter:
- »De kontraherende stater skal tage alle nødvendige skridt til at sikre, at konventionens formål opfyldes inden for deres territorier. I dette øjemed skal de anvende de hurtigste fremgangsmåder, der er til rådighed.«
- 6 Konventionens artikel 3 bestemmer:
- »Bortførelse eller tilbageholdelse af et barn skal anses for ulovlig, hvis:
- a) den strider mod de rettigheder, som tilkommer en person, en institution eller en anden myndighed som forældremyndighedsindehaver, enten i fællesskab eller alene, ifølge loven i den stat, hvor barnet havde bopæl umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen; og
- b) disse rettigheder faktisk blev udøvet, enten i fællesskab eller alene, da bortførelsen eller tilbageholdelsen fandt sted, eller ville være blevet udøvet, hvis ikke bortførelsen eller tilbageholdelsen var sket.
- [...]«
- 7 Artikel 11, stk. 1, i Haagerkonventionen af 1980 fastsætter:
- »De judicielle eller administrative myndigheder i kontraherende stater skal handle hurtigt i sager om børns tilbagegivelse.«
- 8 Konventionens artikel 12, stk. 1 og 2, har følgende ordlyd:
- »Hvis et barn er blevet ulovligt bortført eller tilbageholdt som angivet i artikel 3, og hvis der, da sagen blev indledt ved den judicielle eller administrative myndighed i den kontraherende stat, hvor barnet befinder sig, er gået mindre end et år fra den dag, da den ulovlige bortførelse eller tilbageholdelse fandt sted, skal den pågældende myndighed bestemme, at barnet straks skal gives tilbage.
- Også i de tilfælde, hvor sagen er blevet indledt efter udløbet af den periode på et år, der er nævnt i foregående stykke, skal den judicielle eller administrative myndighed bestemme, at barnet skal gives tilbage, medmindre det godtgøres, at barnet er faldet til i sine nye omgivelser.«
- 9 Konventionens artikel 13, stk. 1, litra b), er sålydende:
- »Uanset bestemmelserne i den foregående artikel, har den judicielle eller administrative myndighed i modtagerstaten ikke pligt til at bestemme, at barnet skal tilbagegives, hvis den person, institution eller anden myndighed, som modsætter sig tilbagegivelsen, godtgør at:
- [...]
- b) der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle.«

EU-retten

Forordning nr. 2201/2003

10 Følgende fremgår af 17. og 33. betragtning til forordning nr. 2201/2003:

»(17) I tilfælde af ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn bør tilbagegivelsen af barnet bringes i stand uden opsættelse, og med henblik herpå bør Haagerkonventionen [af 1980] fortsat anvendes som suppleret af bestemmelserne i denne forordning, særlig artikel 11. Retterne i den medlemsstat, som barnet ulovligt er blevet fjernet til, eller hvor barnet ulovligt tilbageholdes, bør kunne modsætte sig en tilbagegivelse i konkrete, behørigt begrundede tilfælde. En sådan afgørelse bør dog kunne erstattes af en senere afgørelse truffet af retten i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse. Indebærer sidstnævnte retsafgørelse, at barnet skal gives tilbage, skal dette ske, uden at der må kræves nogen særlig procedure for anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelsen i den medlemsstat, hvor det fjernede eller tilbageholdte barn befinder sig.

[...]

(33) Denne forordning anerkender de grundlæggende rettigheder og respekterer principperne i [chartret]. Den søger især at sikre fuld respekt for børns grundlæggende rettigheder som omhandlet i artikel 24 i nævnte charter.«

11 Forordningens artikel 11, stk. 1 og 3, bestemte:

»1. Når en forældremyndighedsindehavende person, institution eller anden myndighed anmoder de kompetente myndigheder i en medlemsstat om at træffe afgørelse på grundlag af [Haagerkonventionen af 1980] med henblik på at opnå tilbagegivelse af et barn, som ulovligt er blevet fjernet til eller ulovligt tilbageholdes i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, finder stk. 2-8 anvendelse.

[...]

3. En ret, til hvilken der er indgivet en anmodning om tilbagegivelse af et barn som omhandlet i stk. 1, fremmer sagen hurtigt under anvendelse af de hurtigste procedurer, der er til rådighed efter national lovgivning.

Uden at dette berører første afsnit, træffer retten sin afgørelse senest seks uger efter, at anmodningen er indgivet, medmindre særlige omstændigheder gør dette umuligt.«

Forordning 2019/1111

12 Artikel 22 i forordning nr. 2019/1111 bestemmer:

»Når en person, institution eller anden myndighed, som fremsætter påstand om krænkelse af forældremyndigheden, enten direkte eller med bistand fra en centralmyndighed anmoder retten i en medlemsstat om at træffe afgørelse på grundlag af Haagerkonventionen af 1980 med henblik på at

opnå tilbagegivelse af et barn under 16 år, som ulovligt er blevet fjernet til eller ulovligt tilbageholdes i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, finder denne forordnings artikel 23-29 og kapitel VI anvendelse og supplerer Haagerkonventionen af 1980.«

13 Denne forordnings artikel 24 fastsætter:

»1. En ret, til hvilken der er indgivet den i artikel 22 omhandlede anmodning om tilbagegivelse af et barn, fremmer sagen hurtigt under anvendelse af de hurtigste procedurer, der er til rådighed efter national ret.

2. Uden at dette berører stk. 1, træffer en ret i første instans sin afgørelse senest seks uger efter, den er anlagt, medmindre særlige omstændigheder gør dette umuligt.

3. Medmindre særlige omstændigheder gør det umuligt, træffer en ret i højere instans afgørelse senest seks uger efter, at alle de nødvendige proceduremæssige skridt er taget, og retten er i stand til at behandle appellen enten på et retsmøde eller på anden måde.«

14 Nævnte forordnings artikel 27, stk. 6, bestemmer:

»En afgørelse om tilbagegivelse af barnet kan erklæres for foreløbigt eksigibel uanset en eventuel appel, hvis det af hensyn til barnets bedste er påkrævet, at barnet tilbagegives inden appelaftagelsen.«

15 Samme forordnings artikel 28 har følgende ordlyd:

»1. En myndighed, der er kompetent med hensyn til fuldbyrdelse, og til hvilken en anmodning om fuldbyrdelse af en afgørelse om tilbagegivelse af et barn til en anden medlemsstat indgives, fremmer sagen hurtigt ved behandling af anmodningen.

2. Hvis en afgørelse som omhandlet i stk. 1 ikke er fuldbyrdet senest seks uger efter den dato, hvor fuldbyrdesproceduren blev indledt, har den part, der anmoder om fuldbyrdelse, eller centralmyndigheden i fuldbyrdesstaten ret til at anmode om en begrundelse for forsinkelsen fra den myndighed, der er kompetent til fuldbyrdelse.«

16 Artikel 100 i forordning nr. 2019/1111 er affattet således:

»1. Denne forordning finder kun anvendelse på retssager, der er anlagt, på officielt bekræftede dokumenter, der er formelt udstedt eller registreret, og på aftaler, der er registreret på eller efter den 1. august 2022.

2. Forordning [nr. 2201/2003] finder fortsat anvendelse på afgørelser truffet i retssager, der er anlagt, på officielt bekræftede dokumenter, der er formelt udstedt eller registreret, og på aftaler, der er blevet eksigible i den medlemsstat, hvor de er indgået, før den 1. august 2022, og som falder ind under nævnte forordnings anvendelsesområde.«

Polsk ret

- 17 Artikel 388, stk. 1, i Kodeks postępowania cywilnego (den civile retsplejelov) bestemmer:
- »Hvis en part kan lide uoprettelig skade som følge af fuldbyrdelsen af en afgørelse, kan retten i anden instans efter anmodning fra en part udsætte fuldbyrdelsen af denne afgørelse, indtil appelsagen er afsluttet. Såfremt appellen forkastes, kan retten i anden instans ligeledes udsætte fuldbyrdelsen af afgørelsen truffet af retten i første instans.«
- 18 Denne lovs artikel 518², stk. 1, bestemmer:
- »Sąd Apelacyjny w Warszawie [(appeldomstolen i Warszawa, Polen)] er anden instans i sager om bortførelse af personer, der er underlagt forældremyndighed eller værgemål, anlagt på grundlag af Haagerkonventionen af 1980.«
- 19 Følgende fremgår af nævnte lovs artikel 519¹, stk. 2¹ og 2²:
- »2¹. Der kan ligeledes iværksættes kassationsappel til prøvelse af afgørelser i sager om bortførelse af personer, der er underlagt forældremyndighed eller værgemål, anlagt på grundlag af Haagerkonventionen af 1980.
- 2². En kassationsappel til prøvelse af afgørelser i sager som nævnt i stk. 2¹ kan iværksættes af Prokurator Generalny [(den øverste anklagemyndighed)], Rzecznik Praw Dziecka [(ombudsmanden for børns rettigheder)] eller Rzecznik Praw Obywatelskich [(ombudsmand)] inden for en frist på fire måneder fra den dato, hvor afgørelsen er blevet endelig.«
- 20 Ustawa o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego (lov om ændring af den civile retsplejelov) af 7. april 2022 (Dz. U. af 2022, pos. 1098), der trådte i kraft den 24. juni 2022 (herefter »loven af 2022«), ændrede den civile retsplejelov, idet den indsatte flere bestemmelser om udsættelse af afgørelser truffet på grundlag af Haagerkonventionen af 1980.
- 21 Denne lovs artikel 388¹, der blev indført heri ved loven af 2022, har følgende ordlyd:
- »1. I sager om bortførelse af personer, der er underlagt forældremyndighed eller værgemål, anlagt på grundlag af [Haagerkonventionen af 1980] udsættes fuldbyrdelsen af afgørelsen vedrørende bortførelse af personer, der er underlagt forældremyndighed eller værgemål, automatisk efter anmodning fra en i artikel 519¹, stk. 2² nævnt myndighed til den ret, der følger af artikel 518², stk. 1, inden for en frist på højst to uger fra den dato, hvor afgørelsen er blevet endelig.
2. Udsættelsen af fuldbyrdelsen af den i stk. 1 omhandlede afgørelse ophører, hvis den myndighed, der er nævnt i artikel 519¹, stk. 2², ikke iværksætter en kassationsappel til prøvelse af denne afgørelse inden for to måneder, efter at afgørelsen er blevet endelig.
3. Såfremt den myndighed, der er nævnt i artikel 519¹, stk. 2², iværksætter en kassationsappel til prøvelse af afgørelsen inden for to måneder efter den dato, hvor den i stk. 1 omhandlede afgørelse er blevet endelig, forlænges udsættelsen af fuldbyrdelsen af denne afgørelse automatisk, indtil kassationssagen er afsluttet.
4. Den myndighed, der har indgivet en anmodning om udsættelse af fuldbyrdelsen af den i stk. 1 omhandlede afgørelse, kan trække denne tilbage inden for to måneder fra den dato, hvor

afgørelsen er blevet endelig, medmindre den i artikel 519¹, stk. 2², omhandlede myndighed har iværksat en kassationsappel til prøvelse heraf.

5. Virkningen af tilbagetrækningen af anmodningen om at udsætte fuldbyrdelsen af den i stk. 1 omhandlede afgørelse er, at afgørelsen bliver eksigibel.«

22 Nævnte lovs artikel 388³, der blev indført heri ved loven af 2022, bestemmer:

»Iværksættelse af en ekstraordinær appel som omhandlet i artikel 89 i ustawa o Sądzie Najwyższym [(lov om den øverste domstol)] af 8. december 2017 (Dz. U. af 2021, position 1904, og af 2022, position 480) i en sag om bortførelse af en person, der er undergivet forældremyndighed eller værgemål, anlagt på grundlag af Haagerkonventionen af 1980, udsætter automatisk fuldbyrdelsen af en afgørelse om bortførelse af en person, der er undergivet forældremyndighed eller værgemål, indtil behandlingen af appellen er afsluttet.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 23 T.C. og M.C., der begge er polske statsborgere, er forældre til de mindreårige børn N.C. og M.C.(1) (herefter samlet »de mindreårige børn«), der er født i Irland i henholdsvis 2011 og 2017. Familien har i flere år haft bopæl i denne medlemsstat, hvor T.C. og M.C. har fast beskæftigelse. M.C. er nu langtidssygemeldt.
- 24 I sommeren 2021 tog M.C. med T.C.s samtykke på ferie i Polen med de mindreårige børn. I september 2021 meddelte M.C. T.C., at hun ville tage permanent ophold i denne medlemsstat sammen med børnene. T.C. har aldrig givet samtykke til en sådan permanent flytning af børnene.
- 25 Den 18. november 2021 anlagde T.C. sag ved Sąd Okręgowy we Wrocławiu (den regionale domstol i Wrocław, Polen) med påstand om, at M.C. blev pålagt at sikre tilbagegivelsen af de mindreårige børn til Irland på grundlag af Haagerkonventionen af 1980. Ved kendelse af 15. juni 2022 pålagde denne ret M.C. at sikre denne tilbagegivelse inden for en frist på syv dage at regne fra det tidspunkt, hvor denne kendelse blev endelig.
- 26 M.C. iværksatte appel til prøvelse af denne kendelse ved Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa), der er den forelæggende ret, som ved kendelse af 21. september 2022 forkastede appellen som ugrundet, idet den fandt, at M.C. ikke kunne påberåbe sig nogen begrundelse for at nægte at tilbagegive de mindreårige børn til Irland. Sidstnævnte kendelse fik retskraft den 28. september 2022, uden at M.C. havde overholdt påbuddet om at sikre børnenes tilbagegivelse til Irland.
- 27 Den 29. september 2022 anmodede T.C. den forelæggende ret om at fremsende ham en kopi af kendelsen af 21. september 2022 påført en fuldbyrdelsespåtegning.
- 28 Ombudsmanden for børns rettigheder og den øverste anklagemyndighed indgav henholdsvis den 30. september 2022 og den 5. oktober 2022 i medfør af artikel 388¹, stk. 1, i den civile retsplejelov, som ændret ved loven af 2022, anmodninger om udsættelse af fuldbyrdelsen af de endelige kendelser af 15. juni og 21. september 2022.
- 29 Den 21. november 2022 iværksatte ombudsmanden for børns rettigheder og den øverste anklagemyndighed kassationsappel til prøvelse af kendelsen af 21. september 2022 ved Sąd Najwyższy (øverste domstol, Polen).

- 30 Den forelæggende ret har anført, at de realitetsafgørelser, der træffes af en ret i anden instans, som hovedregel er endelige og eksigible, selv om de er genstand for en kassationsappel ved Sąd Najwyższy (øverste domstol). Før loven af 2022 trådte i kraft, var den eneste undtagelse fra denne regel den regel, der er fastsat i artikel 388 i den civile retsplejelov. Denne artikel gør det muligt for retten i anden instans at udsætte en endelig afgørelses eksigibilitet indtil afslutningen af proceduren for Sąd Najwyższy (øverste domstol), såfremt fuldbyrdelsen af denne afgørelse kan påføre en part uoprettelig skade.
- 31 I medfør af artikel 388¹ i den civile retsplejelov, som blev indført heri ved loven af 2022, har den øverste anklagemyndighed, ombudsmanden for børns rettigheder og ombudsmanden (herefter samlet »de beføjede myndigheder«) nu mulighed for at opnå udsættelse af fuldbyrdelsen af en afgørelse om tilbagegivelse af børn i medfør af Haagerkonventionen af 1980, når de anmoder herom over for Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa) inden for en frist på højst to uger fra det tidspunkt, hvor denne afgørelse er blevet endelig. Det fremgår af de oplysninger, som den forelæggende ret har fremlagt, at de beføjede myndigheder ikke har pligt til at begrunde deres anmodning. En sådan anmodning medfører automatisk udsættelse i en periode på mindst to måneder.
- 32 Hvis disse myndigheder ikke iværksætter en kassationsappel til prøvelse af en afgørelse om tilbagegivelse ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) i denne periode, ophører udsættelsen af fuldbyrdelsen heraf. Hvis en sådan appel derimod iværksættes i løbet af den nævnte periode, forlænges denne udsættelse i henhold til artikel 388¹, stk. 3, i den civile retsplejelov, som ændret ved loven af 2022, automatisk indtil afslutningen af sagen ved Sąd Najwyższy (øverste domstol).
- 33 Selv om Sąd Najwyższy (øverste domstol) skulle forkaste kassationsappellen, vil de nævnte myndigheder ifølge den forelæggende ret desuden på ny kunne opnå udsættelse på grundlag af artikel 388³ i den civile retsplejelov, som ændret ved loven af 2022, ved at iværksætte en ekstraordinær appel i henhold til denne artikel.
- 34 Henset til disse betragtninger har den forelæggende ret udtrykt tvivl om, hvorvidt artikel 388¹ i den civile retsplejelov, som ændret ved loven af 2022, er forenelig med det krav om hurtighed, der ligger til grund for forordning nr. 2201/2003, og navnlig med denne forordnings artikel 11, stk. 3.
- 35 Den forelæggende ret har desuden anført, at den gældende polske lovgivning i det væsentlige fastsætter, at enheder, der ikke kan kvalificeres som retsinstanser, har mulighed for at foranledige udsættelse af fuldbyrdelsen af en endelig retsafgørelse, uden at udøvelsen af denne mulighed er underlagt nogen form for domstolskontrol. Ifølge denne ret rejser en sådan omstændighed spørgsmål om denne lovgivnings forenelighed med chartrets artikel 47, for så vidt som den fratager parterne i en sag om tilbagegivelse en effektiv domstolsbeskyttelse.
- 36 Henset til den omstændighed, at datoen for ikrafttrædelsen af loven af 2022 kun ligger nogle dage før ikrafttrædelsen af forordning nr. 2019/1111, som styrker den forpligtelse til hurtighed, der ligger til grund for forordning nr. 2201/2003, har den forelæggende ret desuden udtrykt tvivl om, hvorvidt de bestemmelser, der er indført i den civile retsplejelov ved denne lov, er forenelige med princippet om loyalt samarbejde.
- 37 For det tilfælde, at Domstolen måtte bekræfte, at forordning nr. 2201/2003 er til hinder for den nævnte lov, ønsker den forelæggende ret endelig oplyst, om den er forpligtet til at undlade at anvende denne lov i overensstemmelse med princippet om EU-rettens forrang.

- 38 På denne baggrund har Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 11, stk. 3, i [forordning nr. 2201/2003] samt artikel 22, artikel 24, artikel 27, stk. 6, og artikel 28, stk. 1 og 2, i [forordning 2019/1111], sammenholdt med [chartrets] artikel 47 [...], fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for nationale forskrifter, hvorefter fuldbyrdelsen af afgørelser i sager om bortførelse af en person, der er undergivet forældremyndighed eller værgemål[, anlagt på grundlag af Haagerkonventionen af 1980], efter anmodning fra [de beføjede myndigheder] indgivet til Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa) inden for en frist på højst to uger fra den dato, hvor afgørelsen om bortførelse af den person, der er undergivet forældremyndighed eller værgemål, er blevet endelig, udsættes automatisk?«

Om anmodningen om anvendelse af den præjudicielle hasteprocedure

- 39 Den forelæggende ret har anmodet om, at nærværende præjudicielle forelæggelse undergives den præjudicielle hasteprocedure, der er fastsat i artikel 107, stk. 1, i Domstolens procesreglement.
- 40 Til støtte for sin anmodning har denne ret anført hensynet til de mindreårige børns tarv. Navnlig risikerer forholdet mellem forælderen og børnene og børnenes trivsel at lide uoprettelig skade som følge af, at børnene er adskilt fra deres far, idet denne situation varer længere som følge af, at ombudsmanden for børns rettigheder og den øverste anklagemyndighed har udøvet deres mulighed for at opnå udsættelse af fuldbyrdelsen af afgørelsen om tilbagegivelse til Irland.
- 41 Det skal for det første fastslås, at nærværende præjudicielle forelæggelse vedrører fortolkningen af bl.a. bestemmelserne i forordning nr. 2201/2003, som bl.a. er blevet vedtaget på grundlag af artikel 61, litra c), EF, nu artikel 67 TEUF, og bestemmelserne i forordning 2019/1111, som er blevet vedtaget på grundlag af artikel 81, stk. 3, TEUF. Disse retsakter henhører dermed under afsnit V i EUF-traktatens tredje del om et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed. Denne forelæggelse kan følgelig undergives den præjudicielle hasteprocedure.
- 42 Hvad for det andet angår betingelsen om sagens hastende karakter fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at de mindreårige børn har været adskilt fra deres far i mere end et år, og at en fortsat opretholdelse af denne situation kan være til alvorlig skade for disse børns fremtidige forhold til deres far.
- 43 På denne baggrund besluttede Domstolens Tredje Afdeling den 26. oktober 2022 efter forslag fra den refererende dommer og efter at have hørt generaladvokaten at efterkomme den forelæggende rets anmodning om, at nærværende præjudicielle forelæggelse undergives den præjudicielle hasteprocedure.

Formaliteten vedrørende anmodningen om præjudiciel afgørelse

- 44 Den øverste anklagemyndighed og i det væsentlige M.C. har bestridt, at anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling.

- 45 Ifølge den øverste anklagemyndighed er det præjudicielle spørgsmål, som den forelæggende ret har forelagt, i første række hypotetisk og ikke nødvendigt med henblik på afgørelsen af tvisten i hovedsagen. Tvisten i hovedsagen er nemlig allerede endeligt afgjort, og denne ret har ingen kompetence for så vidt angår udsættelsen af fuldbyrdelsen af de endelige kendelser om tilbagegivelse, der er afsagt i første og anden instans, eftersom denne udsættelse sker automatisk.
- 46 I anden række har den øverste anklagemyndighed gjort gældende, at dette spørgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling, idet den nævnte ret har anmodet om en fortolkning af forordning 2019/1111, selv om denne forordning i det foreliggende tilfælde ikke finder tidsmæssig anvendelse.
- 47 For det første bemærkes, at det udelukkende tilkommer den nationale ret, for hvilken tvisten i hovedsagen er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, der skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere såvel nødvendigheden som relevansen af de spørgsmål, som den forelægger Domstolen. Når de stillede spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse (dom af 24.11.2022, Varhoven administrativen sad (Ophævelse af den anfægtede bestemmelse), C-289/21, EU:C:2022:920, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).
- 48 Domstolen kan således kun afvise en anmodning om præjudiciel afgørelse fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er af hypotetisk karakter, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en saglig korrekt besvarelse af de stillede spørgsmål (dom af 24.11.2022, Varhoven administrativen sad (Ophævelse af den anfægtede bestemmelse), C-289/21, EU:C:2022:920, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis).
- 49 Det skal endvidere bemærkes, at udtrykket »afsiger sin dom« som omhandlet i artikel 267, stk. 2, TEUF omfatter hele den proces, der leder frem til den forelæggende rets dom. Dette udtryk skal undergives en vid fortolkning for at undgå, at en række processuelle spørgsmål må anses for ikke at kunne antages til realitetsbehandling og ikke kunne fortolkes af Domstolen, og at sidstnævnte ikke kan tage stilling til fortolkningen af alle de EU-retlige bestemmelser, som den forelæggende ret har pligt til at anvende (dom af 21.11.2019, Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden, C-678/18, EU:C:2019:998, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis).
- 50 I denne henseende fremgår det indledningsvis af forelæggelsesafgørelsen og af parternes indlæg afgivet i retsmødet, at T.C. på den ene side har indgivet en anmodning til den forelæggende ret med henblik på at opnå fuldbyrdelse af kendelsen af 21. september 2022, hvorved denne ret fastslog, at de mindreårige børn skulle tilbagegives til Irland. På den anden side er den nævnte ret i henhold til artikel 388¹ i den civile retsplejelov, som ændret ved loven af 2022, forpligtet til at imødekomme de anmodninger om udsættelse af fuldbyrdelsen, der er indgivet af den øverste anklagemyndighed og ombudsmanden for børns rettigheder.
- 51 Under disse omstændigheder fremgår det, således som generaladvokaten har anført i punkt 46 i forslaget til afgørelse, at den forelæggende ret skal tage stilling til modstridende anmodninger, der er indgivet dels af T.C., dels af den øverste anklagemyndighed og ombudsmanden for børns rettigheder. Disse anmodninger afspejler, at der foreligger en »tvist« mellem disse parter, som vedrører fuldbyrdelsen af kendelsen om tilbagegivelse af 21. september 2022, med hensyn til hvilken denne ret i forbindelse med de nævnte anmodninger skal afsige en dom som omhandlet i artikel 267, stk. 2, TEUF.

- 52 Hvad dernæst angår forholdet mellem det præjudicielle spørgsmål, som den forelæggende ret har forelagt, og realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, fremgår det klart af forelæggelsesafgørelsen, at dette spørgsmål har til formål at gøre det muligt for den forelæggende ret at afgøre, om bestemmelserne i forordning nr. 2201/2003 og nr. 2019/1111 skal fortolkes således, at de er til hinder for artikel 388¹ i den civile retsplejelov, som ændret ved loven af 2022, og om den i givet fald skal undlade at anvende denne artikel. Herved har den forelæggende ret i tilstrækkelig grad godtgjort, at Domstolens besvarelse af det nævnte spørgsmål er »nødvendig« som omhandlet i artikel 267, stk. 2, TEUF, for at den kan træffe afgørelse om en eventuel udsættelse af fuldbyrdelsen af den omhandlede afgørelse om tilbagegivelse.
- 53 For det andet kan spørgsmålet om, hvorvidt den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling, ikke drages i tvivl af den øverste anklagemyndigheds argument om, at forordning 2019/1111 ikke finder tidsmæssig anvendelse i det foreliggende tilfælde. Når det ikke klart fremgår, at fortolkningen af en EU-retsakt ikke har nogen forbindelse med de faktiske forhold eller genstanden for hovedsagen, angår indsigelsen vedrørende denne retsaks uanvendelighed på hovedsagen nemlig ikke formaliteten i anmodningen om præjudiciel afgørelse, men realiteten i de forelagte spørgsmål (jf. i denne retning dom af 13.7.2006, Manfredi m.fl., C-295/04 – C-298/04, EU:C:2006:461, præmis 30, og af 19.12.2019, Dobersberger, C-16/18, EU:C:2019:1110, præmis 21).
- 54 Under disse omstændigheder kan anmodningen om præjudiciel afgørelse antages til realitetsbehandling.

Om det præjudicielle spørgsmål

- 55 Indledningsvis bemærkes, at selv om det forelagte spørgsmål vedrører fortolkningen af såvel bestemmelserne i forordning nr. 2201/2003 som bestemmelserne i forordning 2019/1111, er det kun den førstnævnte af disse forordninger, der finder tidsmæssig anvendelse på tvisten i hovedsagen. Det fremgår således af artikel 100, stk. 2, i forordning nr. 2019/1111, at forordning nr. 2201/2003 efter ikrafttrædelsen af forordning nr. 2019/1111 fortsat finder anvendelse på retssager, der er anlagt før den 1. august 2022. Som anført i denne doms præmis 25 anlagde T.C. i det foreliggende tilfælde sag ved Sąd Okręgowy we Wrocławiu (den regionale domstol i Wrocław) den 18. november 2021.
- 56 Selv om T.C.s anmodning om at opnå fuldbyrdelse af kendelsen om tilbagegivelse af 21. september 2022 blev indgivet efter den 1. august 2022, fremgår det ikke desto mindre af de oplysninger, som Domstolen råder over, at denne anmodning ikke udgør en uafhængig procedure, men et trin i tilbagegivelsesproceduren, der udspringer af det søgsmål, som T.C. anlagde den 18. november 2021 med påstand om, at det fastslås, at hans børn skal tilbagegives til Irland.
- 57 På denne baggrund skal det lægges til grund, at den forelæggende ret med sit spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 11, stk. 3, i forordning nr. 2201/2003, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning, som giver myndigheder, der ikke kan kvalificeres som retsinstanser, mulighed for at opnå en automatisk udsættelse på mindst to måneder af fuldbyrdelsen af en afgørelse om tilbagegivelse, der er truffet på grundlag af Haagerkonventionen af 1980, uden at de har pligt til at begrunde deres anmodning om udsættelse.

- 58 I denne henseende bemærkes, at artikel 11, stk. 3, i forordning nr. 2201/2003 bestemmer, at en ret, til hvilken der er indgivet en anmodning om tilbagegivelse af et barn, fremmer sagen hurtigt under anvendelse af de hurtigste procedurer, der er til rådighed efter national lovgivning. Medmindre særlige omstændigheder gør dette umuligt, skal retten træffe sin afgørelse senest seks uger, efter at anmodningen er indgivet.
- 59 For det første følger det af fast retspraksis, at der ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot skal tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og til de mål, der forfølges med den lovgivning, som den udgør en del af (dom af 28.10.2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Udlevering og ne bis in idem), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, præmis 67).
- 60 Indledningsvis fremgår det af ordlyden af artikel 11, stk. 3, i forordning nr. 2201/2003, og navnlig af anvendelsen af ordene »hurtigt« og »hurtigste«, at når et barn ulovligt er blevet fjernet til eller ulovligt tilbageholdes i en anden medlemsstat end den, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, er medlemsstaternes kompetente retter forpligtet til at træffe en afgørelse om tilbagegivelse af det pågældende barn inden for en særligt kort og streng frist. En sådan afgørelse skal principielt træffes senest seks uger, efter at anmodningen er indgivet til disse retter, idet der skal anvendes de hurtigste procedurer, der er til rådighed efter national lovgivning. En fravigelse af denne regel er kun mulig under »særlige omstændigheder«.
- 61 En sådan fortolkning understøttes endvidere af den sammenhæng, hvori artikel 11, stk. 3, i forordning nr. 2201/2003 indgår, og navnlig af de relevante bestemmelser i Haagerkonventionen af 1980.
- 62 Forordning nr. 2201/2003 supplerer og præciserer nemlig, bl.a. i artikel 11, reglerne i Haagerkonventionen af 1980 om proceduren for tilbagegivelse af ulovligt bortførte børn. Konventionens artikel 8-11 og forordningens artikel 11 udgør således en udelelig helhed af retsregler, der finder anvendelse i sager om tilbagegivelse af ulovligt fjernede børn inden for EU (jf. i denne retning udtalelse 1/13 (Tredjestaters tiltrædelse af Haagerkonventionen) af 14.10.2014, EU:C:2014:2303, præmis 77 og 78).
- 63 Konventionens bestemmelser kan derfor på grund af overlappningen og den tætte forbindelse mellem bestemmelserne i nævnte forordning og konventionsbestemmelserne have betydning for indholdet, rækkevidden og den effektive virkning af reglerne i samme forordning (jf. i denne retning udtalelse 1/13 (Tredjestaters tiltrædelse af Haagerkonventionen) af 14.10.2014, EU:C:2014:2303, præmis 85).
- 64 For det første forfølger denne konvention i overensstemmelse med præamblen til og artikel 1, litra a), i Haagerkonventionen af 1980 således formålet om en umiddelbar tilbagegivelse af det pågældende barn til barnets sædvanlige opholdssted. For det andet forpligter konventionens artikel 2, andet punktum, myndighederne i de kontraherende stater til i forbindelse med behandlingen af en anmodning om tilbagegivelse at anvende de hurtigste fremgangsmåder, der er til rådighed. For det tredje fremgår det af konventionens artikel 11, stk. 1, at de judicielle eller administrative myndigheder i kontraherende stater skal handle hurtigt i sager om børns tilbagegivelse. For det fjerde fastsætter samme konventions artikel 13 på restriktiv vis de tilfælde, hvor den judicielle myndighed i modtagerstaten ikke har pligt til at bestemme, at barnet skal tilbagegives. I henhold til artikel 13, stk. 1, litra b), i Haagerkonventionen af 1980 har denne myndighed navnlig ikke pligt til at bestemme, at et barn skal tilbagegives, hvis den person,

institution eller anden myndighed, som modsætter sig tilbagegivelsen, godtgør, at der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle.

- 65 Det fremgår af samtlige disse bestemmelser, at når et barn ulovligt er blevet fjernet fra sit sædvanlige opholdssted, skal tilbagegivelsen af barnet i overensstemmelse med Haagerkonventionen af 1980 dels ske umiddelbart i henhold til de hurtigste procedurer, der er til rådighed i national ret. Dels er det kun under særlige omstændigheder, bl.a. i tilfælde af en alvorlig risiko for det nævnte barn, at der ikke kan træffes afgørelse om tilbagegivelse.
- 66 Endelig underbygger formålene med forordning nr. 2201/2003, og navnlig med forordningens artikel 11, stk. 3, ligeledes de konstateringer, der fremgår af nærværende doms præmis 60 og 65.
- 67 For det første bemærkes, at forordning nr. 2201/2003 er begrundet i den betragtning, at hensynet til barnets bedste skal have forrang. Forordningen tilsigter særligt at modvirke børnebortførelser mellem medlemsstaterne og i tilfælde af bortførelse at opnå, at tilbagegivelsen af barnet sker uden opsættelse (jf. i denne retning dom af 11.7.2008, Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, præmis 51 og 52).
- 68 Som det fremgår af 17. betragtning til forordning nr. 2201/2003, bør denne tilbagegivelse af et barn i tilfælde af ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af barnet for det andet bringes i stand uden opsættelse. Retterne i den medlemsstat, som barnet ulovligt er blevet fjernet til, eller hvor barnet ulovligt tilbageholdes, bør desuden kunne modsætte sig en tilbagegivelse i konkrete, behørigt begrundede tilfælde.
- 69 For det tredje fremgår det af Domstolens praksis, at et af formålene med forordningens artikel 11 er genetableringen af status quo ante, dvs. situationen, som den forelå forud for den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse af barnet (jf. i denne retning dom af 8.6.2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, præmis 61).
- 70 For det fjerde har Domstolen allerede fastslået, at en tilbagegivelsesprocedure i sagens natur er en hurtig procedure, eftersom den, således som det fremgår af præamblen til Haagerkonventionen af 1980 og 17. betragtning til forordning nr. 2201/2003, har til formål at sikre en omgående tilbagegivelse af barnet (dom af 8.6.2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, præmis 57).
- 71 Det fremgår således af en ordlydsfortolkning, en kontekstuel og en formålsfortolkning af artikel 11, stk. 3, i forordning nr. 2201/2003, at denne bestemmelse dels pålægger en ret i en medlemsstat, til hvilken der er indgivet en anmodning om tilbagegivelse af et barn, som ulovligt er blevet fjernet til et andet sted end dér, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted, principielt at træffe afgørelse herom senest seks uger, efter at anmodningen er indgivet, under anvendelse af de hurtigste procedurer, der er til rådighed efter national lovgivning. Dels er det kun i konkrete og ganske særlige tilfælde, der er behørigt begrundede, at der ikke kan træffes afgørelse om tilbagegivelse af et ulovligt fjernet barn.
- 72 De forpligtelser, der følger af nævnte artikel 11, stk. 3, vedrører ganske vist proceduren for vedtagelse af en afgørelse om tilbagegivelse. Det skal imidlertid bemærkes, således som generaladvokaten har anført i punkt 59 i forslaget til afgørelse, at det krav om effektivitet og hurtighed, der gælder for vedtagelsen af en afgørelse om tilbagegivelse, ligeledes gælder for de

nationale myndigheder i forbindelse med fuldbyrdelsen af en sådan afgørelse. Nævnte artikel 11, stk. 3, ville nemlig blive frataget sin effektive virkning, hvis national ret tillod udsættelse af fuldbyrdelsen af en endelig afgørelse om tilbagegivelse af et barn.

- 73 Ifølge Domstolens praksis må anvendelsen af nationale materielle og processuelle bestemmelser således ikke gøre indgreb i den effektive virkning af forordning nr. 2201/2003 (jf. i denne retning dom af 11.7.2008, *Rinau*, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, præmis 82).
- 74 Det bemærkes endvidere, at forordning nr. 2201/2003 ved at pålægge forpligtelser med henblik på den hurtigst mulige vedtagelse og dermed den hurtigst mulige fuldbyrdelse af en afgørelse, der muliggør en omgående tilbagegivelse af barnet til dets sædvanlige opholdssted efter en ulovlig fjernelse, sikrer overholdelsen af de grundlæggende rettigheder, der er sikret ved chartret, og navnlig af børns grundlæggende rettigheder som omhandlet i chartrets artikel 24, således som det fremgår af 33. betragtning til forordningen.
- 75 I denne henseende sikrer chartrets artikel 7 retten til respekt for privatliv og familieliv, og denne bestemmelse skal sammenholdes med forpligtelsen til at tage hensyn til barnets tarv, som er anerkendt i chartrets artikel 24, stk. 2. Der skal således, som det fremgår af chartrets artikel 24, stk. 3, tages hensyn til barnets behov for regelmæssigt at have personlig forbindelse og direkte kontakt med begge sine forældre (jf. i denne retning dom af 17.11.2022, *Belgische staat (Gift mindreårig flygtning)*, C-230/21, EU:C:2022:887, præmis 48).
- 76 Det følger imidlertid af chartrets artikel 52, stk. 3, at i det omfang chartret indeholder rettigheder svarende til dem, der er sikret ved den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«), har de samme betydning og omfang som i konventionen. Chartrets artikel 53 tilføjer i denne forbindelse, at ingen bestemmelse heri må fortolkes som en begrænsning af eller et indgreb i de rettigheder, der anerkendes i bl.a. EMRK (jf. i denne retning dom af 8.12.2022, *CJ (Afgørelse om udsat overgivelse som følge af strafforfølgning)*, C-492/22 PPU, EU:C:2022:964, præmis 79 og den deri nævnte retspraksis).
- 77 Hvad angår EMRK's artikel 8, som svarer til chartrets artikel 7 (jf. i denne retning dom af 8.12.2022, *Orde van Vlaamse Balies m.fl.*, C-694/20, EU:C:2022:963, præmis 25), har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fastslået, at i sager vedrørende afgørelser, der er truffet på grundlag af Haagerkonventionen af 1980, skal spørgsmålet om, hvorvidt en foranstaltning er hensigtsmæssig, bl.a. vurderes under hensyn til, hvor hurtigt den er blevet iværksat. Disse sager kræver en hurtig behandling, eftersom et langt tidsforløb kan have uoprettelige konsekvenser for forholdet mellem børnene og den forælder, som ikke bor hos dem. Forsinkelser i proceduren kan i sig selv gøre det muligt at fastslå, at myndighederne ikke har opfyldt de positive forpligtelser, der påhviler dem i henhold til EMRK (jf. i denne retning Menneskerettighedsdomstolens dom af 28.4.2015, *Ferrari mod Rumænien*, CE:ECHR:2015:0428JUD000171410, § 49).
- 78 For det andet skal det i lyset af den fortolkning af artikel 11, stk. 3, i forordning nr. 2201/2003, der er anlagt i nærværende doms foregående præmisser, afgøres, om denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning som den, der er beskrevet i nærværende doms præmis 57.

- 79 Ifølge de for Domstolen fremlagte oplysninger udsættes fuldbyrdelsen af en afgørelse om tilbagegivelse i medfør af denne lovgivning automatisk i en periode på mindst to måneder, såfremt en af de beføjede myndigheder indgiver en anmodning herom til Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa) inden for en frist på to uger fra den dato, hvor denne afgørelse blev endelig.
- 80 Hvis denne myndighed efter indgivelsen af anmodningen iværksætter kassationsappel ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) til prøvelse af den nævnte afgørelse, forlænges udsættelsen af fuldbyrdelsen heraf desuden automatisk indtil afslutningen af appelsagen for denne retsinstans.
- 81 For det første bevirker indgivelsen af den nævnte anmodning således, at fuldbyrdelsen af en afgørelse om tilbagegivelse af et barn til barnets sædvanlige opholdssted udsættes i en periode på mindst to måneder, selv om denne afgørelse er blevet endelig. Denne tilbagegivelse kan udsættes i en meget længere periode, såfremt de beføjede myndigheder beslutter at iværksætte kassationsappel af den nævnte afgørelse. Henset til de krav om hurtighed, der ligger til grund for artikel 11, stk. 3, i forordning nr. 2201/2003, kan indgivelsen af en sådan anmodning således fratage denne bestemmelse dens effektive virkning, for så vidt som den bevirker, at fuldbyrdelsen af en sådan afgørelse om tilbagegivelse automatisk udsættes. Disse myndigheder ville i øvrigt på ny kunne opnå udsættelse af fuldbyrdelsen af en afgørelse om tilbagegivelse på grundlag af artikel 388³ i den civile retsplejelov, der blev indført heri ved loven af 2022, ved at iværksætte en ekstraordinær appel i henhold til denne artikel.
- 82 I denne henseende må det konstateres, at en udsættelse af fuldbyrdelsen af en endelig afgørelse om tilbagegivelse i en periode på to måneder i sig selv overskrider den frist, inden for hvilken denne afgørelse i overensstemmelse med nævnte bestemmelse i forordning nr. 2201/2003 skal vedtages.
- 83 For det andet fremgår det af de oplysninger, som Domstolen råder over, at fuldbyrdelsen af en afgørelse om tilbagegivelse automatisk udsættes, blot de beføjede myndigheder indgiver anmodning herom. Disse myndigheder, som i øvrigt ikke kan kvalificeres som retsinstanser, har ikke pligt til at begrunde deres anmodning, og Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa) er forpligtet til at efterkomme denne anmodning uden at kunne foretage en retslig prøvelse i denne henseende. Den i hovedsagen omhandlede lovgivning synes derfor ikke at kunne sikre, at tilbagegivelsen af barnet til barnets sædvanlige opholdssted, således som det er anført i denne doms præmis 71, kun kan udsættes i konkrete og ganske særlige tilfælde, og under alle omstændigheder ikke sikrer, at en sådan udsættelse er behørigt begrundet.
- 84 Ifølge Domstolens praksis er chartrets artikel 47 i øvrigt til hinder for, at en offentlig myndighed kan forhindre fuldbyrdelsen af en retsafgørelse, idet retten til effektive retsmidler, der er fastsat i denne artikel, ville være illusorisk, såfremt en medlemsstats retsorden tillod, at en endelig og bindende retsafgørelse forblev uvirksom til skade for en part (jf. i denne retning dom af 30.6.2016, Toma og Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis, af 29.7.2019, Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, præmis 72 og 73, og af 19.12.2019, Deutsche Umwelthilfe, C-752/18, EU:C:2019:1114, præmis 36).
- 85 Henset til ovenstående betragtninger må det fastslås, at en national lovgivning som den, der er beskrevet i denne doms præmis 57, kan skade den effektive virkning af artikel 11, stk. 3, i forordning nr. 2201/2003.

- 86 Denne konklusion kan ikke drages i tvivl af den polske regerings argument, hvorefter en sådan lovgivning i det væsentlige er nødvendig for at gøre det muligt for de beføjede myndigheder at iværksætte en kassationsappel ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) og således undgå, at de berørte børn lider uoprettelig skade som følge af, at en endelig afgørelse om tilbagegivelse er eksigibel, såfremt denne afgørelse måtte blive ophævet af denne retsinstans.
- 87 Som den forelæggende ret har anført, fastsatte artikel 388 i den civile retsplejelov, inden artikel 388¹ blev indført heri ved loven af 2022, nemlig for det første allerede en mekanisme, som gjorde det muligt for Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa) at udsætte fuldbyrdelsen af en endelig afgørelse om tilbagegivelse, i givet fald efter anmodning fra en af de beføjede myndigheder, såfremt denne ret måtte finde, at det pågældende barn kunne være udsat for en alvorlig risiko for fysisk eller psykisk skade i tilfælde af tilbagegivelse.
- 88 For det andet fremgår det af Domstolens praksis, at domstolsbeskyttelsen af barnet mod en sådan risiko principielt allerede er sikret, idet der er mulighed for at få prøvet sagen ved en retsinstans (jf. i denne retning dom af 26.9.2018, *Belastingdienst/Toeslagen* (Opsættende virkning af appelsager), C-175/17, EU:C:2018:776, præmis 34), og dette er endog tilfældet, såfremt det hævdes, at der foreligger en alvorlig risiko som omhandlet artikel 13, stk. 1, litra b), i Haagerkonventionen af 1980.
- 89 Som det fremgår af punkt 82-84 i generaladvokatens forslag til afgørelse, følger det derfor ikke af artikel 11, stk. 3, i forordning nr. 2201/2003, sammenholdt med chartrets artikel 24 og 47, at EU-retten pålægger medlemsstaterne at fastsætte adgang til en yderligere retsinstans til prøvelse af en afgørelse om tilbagegivelse, når denne afgørelse er blevet truffet inden for rammerne af en procedure, der allerede fastsætter en domstolsprøvelse ved to instanser, og denne procedure gør det muligt at tage hensyn til, om der foreligger risici i tilfælde af tilbagegivelse af det pågældende barn. I henhold til EU-retten er det a fortiori ikke tilladt for medlemsstaterne at tillægge søgsmål til prøvelse af en sådan afgørelse en automatisk opsættende virkning i modsætning til, hvad der synes at være fastsat i artikel 388¹, stk. 3, i den civile retsplejelov, som ændret ved loven af 2022.
- 90 Hvad for det tredje endelig angår konsekvenserne af den konklusion, der er indeholdt i nærværende doms præmis 85, bemærkes, at princippet om EU-rettens forrang pålægger den nationale retsinstans, der inden for sit kompetenceområde skal anvende EU-retlige bestemmelser, en forpligtelse til at sikre EU-rettens fulde virkning i den sag, som den skal behandle, idet den om fornødent af egen drift skal undlade at anvende enhver national lovgivning eller praksis, endog senere, der er i strid med en bestemmelse i EU-retten, der har direkte virkning, uden at den behøver at anmode om eller afvente en forudgående ophævelse af denne nationale lovgivning eller praksis ad lovgivningsvejen eller ved noget andet forfatningsmæssigt middel (jf. i denne retning dom af 22.2.2022, *RS* (Virkningen af domme afsagt af en forfatningsdomstol), C-430/21, EU:C:2022:99, præmis 53).
- 91 I denne henseende bemærkes, at en forordning ifølge artikel 288, stk. 2, TEUF er almen gyldig og gælder umiddelbart i hver medlemsstat. Den kan derfor på grund af selve sin karakter og funktion i det EU-retlige retskildesystem skabe rettigheder for private, som de nationale retter er forpligtet til at beskytte (jf. i denne retning dom af 17.9.2002, *Muñoz og Superior Fruiticola*, C-253/00, EU:C:2002:497, præmis 27).
- 92 I det foreliggende tilfælde bemærkes, at artikel 11, stk. 3, i forordning nr. 2201/2003 pålægger medlemsstaterne en klar og præcis forpligtelse til at opnå et resultat, som ikke er undergivet nogen betingelser med hensyn til det krav om hurtighed, som procedurer vedrørende vedtagelse

af afgørelser om tilbagegivelse som omhandlet i Haagerkonventionen af 1980 er underlagt. Den forelæggende ret er således forpligtet til inden for rammerne af sine kompetencer at sikre den fulde virkning af denne EU-retlige bestemmelse, idet den om fornødent skal undlade at anvende den nationale lovgivning, der gør indgreb i virkeliggørelsen af den nævnte bestemmelses effektive virkning.

- 93 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 11, stk. 3, i forordning nr. 2201/2003, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning, som giver myndigheder, der ikke kan kvalificeres som retsinstanser, mulighed for at opnå en automatisk udsættelse på mindst to måneder af fuldbyrdelsen af en afgørelse om tilbagegivelse, der er truffet på grundlag af Haagerkonventionen af 1980, uden at de har pligt til at begrunde deres anmodning om udsættelse.

Sagsomkostninger

- 94 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 11, stk. 3, i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000, sammenholdt med artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder,

skal fortolkes således, at

denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning, som giver myndigheder, der ikke kan kvalificeres som retsinstanser, mulighed for at opnå en automatisk udsættelse på mindst to måneder af fuldbyrdelsen af en afgørelse om tilbagegivelse, der er truffet på grundlag af konventionen om de civile retlige virkninger af internationale barnebortførelser, indgået i Haag den 25. oktober 1980, uden at de har pligt til at begrunde deres anmodning om udsættelse.

Underskrifter